

Bildande av Grund-Olakölens naturreservat i Älvdalens kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Reservatets slutliga gränser märks ut i fält.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6, och 30 §§ samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se *Föreskrifter*).

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Länsstyrelsen fastställer härmed skötselplanen, bilaga 2, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Om naturreservatet

Namn	Grund-Olakölen
Kommun	Älvdalen
Län	Dalarna
Natura 2000-beteckning	Ingår ej i nätverket
Lägesbeskrivning	Naturreservatet ligger ca 20 km OSO om Särna i Särna socken
Huvudsaklig karaktär	Skogs-myrmosaik
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län
Fastigheter	Öjvasseln 19:1 > 25, Östomsjön 8:5, 48:3, 45:4 och 16:1 ägs av Sveaskog Inom, men ej ingående i reservatet, är Granudals-slogarna 8:1 (16 delägare); Granudalsslogarna 7:1 (19 delägare); Granudalen 28:1 och 41:1 Statens Fastighetsverk
Rättigheter	Markägaren äger jakträtten
Areal (ha)	Total areal: 1 906,4 ha Landareal: 1 891,2ha Produktiv skogsmark: 392,9, ha varav 67,7 ha ovan gränsen för fjällnära skog

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer under inverkan av renbete. Områdets vidsträckta våtmarker samt dess naturskogar, som delvis är brandpräglade, samt områdets orörda karaktär med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras.

Syftet ska tillgodoses genom att:

- skogsmark, myr och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt och under inverkan av renbete,
- de delar av skogsmarken som är präglade av brand brinner i lämpliga intervall,
- påverkade vattendrag återställs.

Syftet ska anses kunna uppfyllas trots den påverkan som verksamheten inom det angränsande Älvdalens skjutfält kan innebära i form av buller, fysiskt anspråkstagande av terrängen och annan störning.

Skäl för beslut

Grund-Olakölen består av vidsträckta myrar med partier av äldre brandpräglad tallskog samt inslag av barrblandskog och björk. Huvuddelen av områdets skogar uppvisar naturlig artsammansättning och ekologisk funktion och är variationsrik både vad gäller trädens trädslagsblandning, åldersfördelning och dimensioner. Skogen har formats av upprepade skogsbränder, och spåren efter dessa finns vida spridda i skogsmarken. Tallskogen ger ett ljust intryck med träd i olika generationer, där skogsbrandens betydelse för skogens karaktär med all tydlighet framgår. Delar av skogen som ligger i anslutning till vattendrag och våtmarker hyser mycket död ved och naturvårdsintressanta arter. Våtmarkerna är hydrologisk närmast opåverkade av människan och bidrar till intrycket av orördhet i området. Sammantaget ger detta goda förutsättningar för stor artrikedom både bland växter och djur.

I området finns skyddsvärda arter såsom utter, rynkskinn, blågrå svartspik samt rikligt med varglav och kolflarnlavar.

För att områdets naturvärden ska bevaras bör det undantas från skogsbruk. Områdets naturvärden är också i behov av skötsel genom naturvårdsbränning för att skogens brandpräglade kvalitéer ska behållas och utvecklas. Bibehållet renbete bidrar till tramp- och betespåverkan med gynnsam inverkan på områdets artdiversitet.

Föreskrifter

För att säkerställa syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter ska gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten,
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle, med följande undantag:
 - a. befintliga sikt- och skjutgator får underhållsröjas,
 - b. enstaka grenar och sly får röjas för att kunna se rågångsmarkeringar,
3. gödsla, återföra aska i gödningssyfte, använda bekämpningsmedel eller på annat sätt kemiskt påverka områdets miljö eller organismer,
4. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast, vindkraftverk eller annan anläggning, med följande undantag:
 - a. enklare konstruktion av naturmaterial får uppföras vid jaktpass,
5. plantera in, så eller sätta ut växter, djur eller andra organismer med följande undantag:
 - b. enligt fiskelagen tillståndsgiven inplantering av fisk är tillåten,
6. framföra motordrivet fordon i terrängen på barmark, med följande undantag:
 - a. uttransport av fälld älg, björn, hjort eller vildsvin är tillåtet med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation,
 - b. för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärendet. Insatsen ska omgående anmälas till Länsstyrelsen,
 - c. körning är tillåtet i samband med underhåll av renskötselanläggning, arbete med renskötsel, bevakning eller drivning av renar, samling av renar inför omedelbart förestående märkning, slakt eller flyttning samt för renskötarnas försörjning med livsmedel och andra dagligvaror i direkt samband med renskötsel,
7. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka eller samla djur till vissa platser, med följande undantag:
 - a. utfodring av ren,
 - b. saltsten får sättas upp,
 - c. den urtaga räntan från älg, rådjur och andra jaktbara arter får lämnas,

- d. småfåglar får utfodras,
- e. åtel i samband med björnjakt får användas.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

- 8. sprida kalk,

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägars skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

- 1. utmärkning av naturreservatet och uppsättning av informationstavlor,
- 2. skötsel och restaurering genom naturvårdsbränning. Naturvårdsbränningar får endast utföras efter samråd med berörd sameby,
- 3. borttagande av äldre granar som förberedande åtgärd inför bränning,
- 4. åtgärder för återställning av dikningar eller efter flottledspåverkan i Granan,
- 5. borttagande av invasiva arter eller för området främmande arter,
- 6. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och naturreservatets syfte.

Samtliga större åtgärder som utförs i reservatet bör föregås av information till berörd sameby för att undvika att störning av ren sker.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt då de inte nyttjar sin rätt att bruka marken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

- 1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar, med följande undantag:
 - a. mindre, löst liggande grenar och kvistar får samlas in i syfte att göra upp eld,
- 2. framföra motordrivet fordon i terrängen på barmark, med följande undantag:
 - a. körning i samband med transport av sjuka personer till läkare eller sjukvårdsanstalt eller i andra jämförliga trängande fall är tillåtet,

Slutligen är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (t.ex. insekter), med följande undantag:
4. insamling av bottenfauna får ske,

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § ska gälla omedelbart även om de överklagas. De träder i kraft vid datum som framgår i länets författningssamling, ett dokument som trycks i anslutning till det att beslutet är fattat.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

Vidare är det utan hinder av inskränkningarna i föreskrifterna A: 1–6 §§ inom naturreservatet tillåtet att:

1. myndigheter inom totalförsvarets militära del,
2. motsvarande myndigheter i andra länder, eller,
3. mellanstatliga organisationer,

bedriver verksamhet som syftar till avskräckning, övervakning av det svenska territoriet och att upptäcka eller avvisa kränkningar av detsamma, samt genomför militär transport, förflyttningar och nödvändig militär verksamhet.

Försvarsmakten äger rätt att öva på platsen regelbundet. Vid omfattande militär övningsverksamhet som berör naturreservatet ska Försvarsmakten informera Länsstyrelsen innan övningen genomförs. Under tiden 1 april –31 augusti bör sådan verksamhet som avses i första stycket om möjligt undvikas.

Undantaget gäller endast i den mån de myndigheter och organisationer som avses under punkt 2 och 3 ovan agerar inom ramen för militära samarbeten med Sverige.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för utövande av de rättigheter som följer av renskötselrätt i området i enlighet med rennäringslagen (1971:437) och terrängkörningsförfordningen (1978:594).

Föreskrifterna under A ska inte utgöra hinder för brukande av de myr- eller bäckslogsfastigheter som framgår av bilaga 1.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av de vägar som syns på beslutskartan. Med normalt underhåll avses sådana åtgärder som

syftar till att upprätthålla anläggningarna i dagens utformning, utbredning och funktion.

Om det av säkerhetsskäl krävs att jaktpass flyttas ska detta kunna ske utan hinder av föreskrift A2.

Förtydliganden av föreskrifter

I föreskrift A6 regleras terrängkörning. Angående undantaget från föreskriften som handlar om uttransport av vilt ska begreppet "skador" inte tolkas lika strikt som "märken". Terrängkörning får aldrig medföra att hydrologiska förhållanden eller vattenkvalitet förändras.

I föreskrift B2 förpliktigas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla skötselåtgärder i form av naturvårdsbränning. I begreppet innefattas förberedande åtgärder såsom borttagande av mindre granar eller gränssäkrande åtgärder, t.ex. anläggande av mineraljordssträngar eller borttagande av vissa träd som utgör en säkerhetsrisk längs gränsen.

I föreskrift C1 förbjuds att utan Länsstyrelsens tillstånd gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar, samt att samla in djur. Matsvamp och bär får plockas i naturreservatet.

Dispens

Länsstyrelsen får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade föreskrifter.

Beskrivning av området

Naturvärden

Grund-Olakölens naturreservat utgörs av ett vidsträckt åt sydväst lutande våtmarkslandskap, genombrutet av bäckar och insprängda skogspartier. Bebyggelse saknas helt, och endast längst i syd berörs området av en skogsbilväg, det enda tecknet på sentida mänsklig aktivitet.

Myrmarkerna äger en ödslig storslagenhet med spridda urgamla tallar och gamla torrakor, ofta draperade med varglav. Myrarna är merendels blöta och svårframkomliga sommartid. Öppet vatten i så kallade flarksystem finns här och var, ofta en garant för ett rikt fågelliv. Våtmarkernas forna värde som slåttermarker manifesteras i de omfattande myrslogsfastigheter som finns i området.

Skogsholmar, eller långsträckta åsrygggar som drar fram här och var i myrmarken, bär ofta mager, lavrik tallskog med talrika spår efter skogseld. De bäckar som rinner i nordost-sydvästlig riktning ger välkommen omväxling i form av anslutande högvuxen och frodig granskog med björkinslag.

Inslag av modernt skogsbruk finns i vissa delområden, men den övervägande delen av skogsmarken är ändå föga påverkad av senare tiders skogsbruk, och i många fall endast av den forna dimensionshuggningen.

Området ger merendels ett vilt och orört intryck som bör vara av intresse för den kategori friluftsidkare som söker sig till sådana miljöer. Myrmarkerna är förstås även av stort värde för hjortronplockaren, och området i sin helhet för jakt.

Renarnas vistelse i området bidrar positivt till områdets mångfald genom bete och tramp.

Planeringsbakgrund

- **Riksintressen:** Området ligger i norr och väster nära kärnområde av riksintresse för rennäringen enligt miljöbalken 3 kap 5 §, Haftorsbygget. Det ingår vidare till delar i riksintresse för naturvården enligt miljöbalken 3 kap. 6 §, Vedungsfjällen.
- Reservatet gränsar omedelbart till Älvdalens skjutfält som är utpekad av Försvarsmakten som riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § andra stycket miljöbalken.
- Hela reservatet berörs även av ett större riksintresse för totalförsvaret enligt miljöbalken 3 kap. 9 §: område av särskilt behov av hindersfrihet samt påverkansområde för buller eller annan risk.
- Reservatet ligger inom det stora område som Försvarsmakten betraktar som "lågflygningsområde med påverkansområde" av betydelse enligt 3 kap. 9 § miljöbalken
- Reservatet ingår även i riksintresse för skyddade vattendrag enligt 4 kap. 6 § miljöbalken
- I kommunens **översiktsplan** (laga kraft 2019-03-04) pekas reservatets nordöstra del ut som "natur", i övrigt som "landsbygd".
- **Älvdalsdelegationen:** Bildandet av naturreservatet har hanterats inom den grupp där Älvdalens kommun, Länsstyrelsen, Idre Nya sameby, företrädare för organisationer inom jakt, fiske och skoter samt intresse- och markägarorganisationer samverkar inför bland annat beslut om naturreservat.
- Övrig betydelse för **rennäringen:** Renskötsel i trakten bedrivs av Idre Nya sameby och av Ruvhten Sijte. Reservatet ingår i Idre Nya samebys vinterbetesmarker, samt nyttjas även av Ruvhten Sijte.

- **Miljömål:** Ett permanent skydd av Grund-Olakölens naturreservat medför ett bidrag till uppfyllandet av miljömålen *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.
- *Kulturlämningar* med särskilt skydd som fornlämning finns inom området.
- Den pågående **markanvändningen** är i och med reservatsskyddet renskötsel, jakt och i viss mån fiske.

Ärendets handläggning

Grund-Olakölen åsattes högsta naturvärde i rapporten "skyddsvärda myrar i Kopparbergs län" från 1973. Området gavs omdömet mycket högt värde i länets naturvårdsprogram från 1988. I den nationella våtmarksinventeringen (VMI) har Grund-Olakölen bedömts hysa "särskilt höga naturvärden", klass I (Våtmarker i Kopparbergs län 1990).

Naturvärdena vid Grund-Olakölen uppmärksammades därefter under den inventering av skyddsvärd skog inom det fjällnära området som initierades av Naturvårdsverket i juni 2020. Inventeringsuppdraget var ett led i den då pågående skogsutredningen.

I samband med ett regeringsuppdrag 2022 att skydda ytterligare fjällnära skogar på Sveaskogs mark föreslogs och godkändes Grund-Olakölen för skydd. Ersättning till Sveaskog har inte utgått, och markägandet kvarstår hos Sveaskog.

De fastigheter som ligger insprängda i naturreservatet som har bildats för utövande av myr- eller bäckantslätter ingår inte i naturreservatet och saknar därmed föreskrifter. Ett generellt undantag finns även för att inte begränsa möjligheten att nyttja dessa fastigheter för deras ändamål. Skälet till att slogarna inte ingår i naturreservatet är att det inte är praktiskt och ekonomiskt möjligt att utreda ägoförhållandena kring dessa. Av det skälet ställdes krav i Älvdalsdelegationen att dessa fastigheter ska utgå, ett krav som alltså är tillgodosett.

Ett förslag till beslut med skötselplan skickades 2026-04-22 till berörda sakägare, Älvdalens kommun, och aktuella ideella organisationer. I enlighet med konsultationsordningen skickades förslaget även till berörda samebyar, Sametinget och Svenska Samernas Riksorganisation. Remissen kungjordes för att nå delägarna i de myrslogsfastigheter som berörs av naturreservatet i Post-och Inrikes tidningar, Fjällposten och Mora tidning/Falukuriren.

Motivering av beslutet

Ett mark- eller vattenområde får av Länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat, se 7 kap. 4 § miljöbalken.

Av nedan redovisade skäl anser Länsstyrelsen att Grund-Olakölen ska avsättas som naturreservat.

Föreskrifter och skötsel

Det föreslagna området har mycket höga naturvärden. Dess vidsträckta våtmarker och naturliga, ofta talldominerade skogar med stort inslag av träd av hög ålder, hyser en mångfald av arter och naturtyper av stort värde att bevara. Naturvärdena är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov tillgodoses bäst genom bildande av naturreservat. Beslutet följer de riktlinjer som gäller för Länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

För att skydda och sköta områdets natur- och friluftsvärden fattar Länsstyrelsen beslut om föreskrifter och fastställer en skötselplan. Föreskrifterna behövs för att naturreservatet ska uppnå sitt syfte att bevara områdets naturvärden för framtiden. För de gällande föreskrifterna finns ett antal undantag som främst syftar till att tillgodose samebyns rättigheter, jaktintresset eller allmänna intressen som räddningsinsatser. Länsstyrelsen bedömer att dessa undantag inte kommer påverka områdets naturvärden i en sådan omfattning att syftet med naturreservatet åsidosätts.

Uppsättning av saltsten och utfodring av småfågel tillåts, då dessa åtgärder är begränsade och inte bedöms påverka områdets naturvärden eller upplevelsevärden negativt. Åtling i samband med björnjakt tillåts, då formerna för åtlingen regleras genom annan lagstiftning på ett sätt som inte äventyrar syftet med reservatet.

Ett omfattande undantag har införts till förmån för Försvarmaktens intressen i området. Undantagen innebär att reservatets föreskrifter inte utgör hinder i något sammanhang för de aktiviteter som utövas inom eller utanför Älvdalens skjutfält och som bedöms nödvändiga för rikets säkerhet.

Inkomna synpunkter

Sametinget har begärt skriftlig konsultation. Man har även inkommit med en längre skrivelse med myndighetens syn på naturreservat inom renskötselområdet, på renskötselrätten, på det samiska kulturlandskapet samt på renskötselns betydelse för naturvården. Man föreslår särskilt att reservatets syfte bör innefatta renbetets betydelse för naturvärdena inom renbeteslandet. – Länsstyrelsen instämmer i värdet av renbetet och förstärker ytterligare de undantag och beskrivningar som rör ämnet. Vidare införs renbetets betydelse i naturreservatets syfte.

Idre Nya sameby har lämnat synpunkter på vissa formuleringar kring renskötselns bedrivande. – Dessa synpunkter har arbetats in i texten.

Älvdalens kommun avstyrker i sitt remissvar bildandet av naturreservatet ”i dess nuvarande form”. Skälen som anförs är (något förkortat) följande:

1. **Redan hög andel skyddad mark i norra Dalarna**

Det föreslagna reservatet riskerar att ytterligare minska det handlingsutrymme som finns kvar för en levande och hållbar landsbygdsutveckling. Kommunen anser att det saknas en samlad, aktuell analys av den totala skyddsbördan på kommunal och lokal nivå. Länsstyrelsen bör, innan ytterligare reservat bildas, redovisa en sådan analys.

2. **Länsstyrelsen saknar kapacitet att sköta befintliga reservat**

Att bilda ett nytt naturreservat utan reella förutsättningar för skötsel riskerar att bli verkningslöst ur naturvårdssynpunkt, samtidigt som det medför inskränkningar för markägare och det omgivande samhället.

3. **Begränsad livsmiljö för de boende i en redan glesbefolkad bygd**

Kommunen värnar om rätten för människor att leva och verka på landsbygden på lika villkor som i övriga delar av Sverige. Ytterligare inskränkningar i markanvändningen riskerar att ytterligare urholka förutsättningarna för en levande, självförsörjande landsbygd.

4. **Negativa konsekvenser för skogsnäringen**

Kommunen efterlyser en fullständig samhällsekonomisk analys som väger in sysselsättningseffekter, skatteintäkter och regional tillväxt i förhållande till de naturvårdsvinster som reservatsbildningen förväntas ge.

5. **Begränsningar för turismutveckling**

Det aktuella området har potential för framtida turismanläggningar och friluftsliv i kommersiell form. Det föreslagna naturreservatets föreskrifter riskerar att omöjliggöra etablering av verksamheter som

hade kunnat bidra till lokala arbetstillfällen och besöksnäringens tillväxt. Kommunen anser att en levande landsbygd bäst bevaras genom att människor kan bo, arbeta och försörja sig på platsen – inte genom att tömma bygden på utvecklingsmöjligheter i naturskyddets namn.

Länsstyrelsens har följande kommentarer till yttrandet:

1. Särna och Idre har en stor andel skyddad mark inom naturreservat och nationalpark (33% resp. 57%). Merparten av denna areal utgörs av fjällhed, fjällskog och myr. Arealen skyddad icke fjällnära produktiv skog, det vill säga skog som normalt är brukningsbar, utgör 6% resp. 15% av den totala arealen sådan skog. (Härutöver tillkommer avsevärda arealer frivilligt skyddad skog samt mindre arealer skog inom biotopskydd och naturvårdsavtal).

Bildandet av naturreservatet Grund-Olakölen ingår i ett regeringsuppdrag som innebär att Sveaskogs skyddsvärda fjällskog ska skyddas. Uppdraget i sin tur vilar på såväl nationella som internationella utfästelser kring Sveriges fjällskog. I fjällskogen anses varje del vara av värde för helheten i och med att den utgörs av en långsträckt zon som följer vår fjällkedja och luckor i denna zon utgör hinder för spridning och rörlighet för vissa arter.

Den av kommunen efterfrågade analysen är förvisso intressanta att göra, men pågående, mer eller mindre tvingande, reservatsbildningar kan inte skjutas upp av det skälet. Analysen torde vara ganska komplicerad att genomföra med tanke på det spektrum av positiva och negativa konsekvenser naturreservat ger upphov till.

2. Grund-Olakölen är ett exempel på att naturreservat som kräver ytterst ringa skötsel, och i stort sett skyddas tillfredställande av att inte beröras av skogsbruk. Renbete är en form av naturvårdande skötsel som inte innebär någon kostnad för staten, och de föreslagna naturvårdsbränningarna kan utföras inom en mycket vid tidsrymd.
3. Naturreservatets föreskrifter för allmänheten innebär knappast några som helst inskränkningar utöver vad som gäller enligt annan lagstiftning. Allmänhetens och ortsbefolkningens möjligheter att vistas inom reservatet inskränks inte, utan gynnas istället i och med att skogsbruk inte bedrivs.
4. Naturreservatets skog är delvis belägen ovan gränsen för fjällnära skog. Det är ytterst osannolikt att det tillstånd som krävs för avverkning i sådan skog skulle utfärdas. Skogen som ligger nedanför denna gräns är i stor utsträckning frivilligt avsatt av markägaren, och inte möjlig att bruka inom såväl nuvarande certifieringsregler som markägarens naturvårdspolicy.

Naturreservatet utgör därmed ingen verklig påverkan på möjligheterna till virkesuttag och därmed arbetstillfällen.

5. Ett naturreservat kan påverka lokaliseringen av tillkommande infrastruktur. Vid planering och bedömning av ny infrastruktur påverkar värdefull natur alltid läget för lokaliseringen, oavsett om den är skyddad eller ej. I sådana sammanhang kan Älvdalsdelegationen tjäna ett syfte genom att tidigt i processen lyfta fram planer av dessa slag. I föreskrifterna kan samhällsviktig infrastruktur undantas från förbud. Vidare finns möjlighet att efter dispens förlägga vägar och ledningar inom redan beslutade naturreservat om påverkan är godtagbar och ingreppet angeläget. Flera exempel på detta finns i närområdet. Natur med höga naturvärden kan i vissa fall begränsa utvecklingen av besöksnäringen och andra ekonomiska aktiviteter. Utbyggnader eller annan exploatering ska alltid prövas mot vad känsliga naturtyper kan tåla. Den skyddade naturen är dock otvetydigt en grundläggande faktor för den positiva upplevelsen av Dalarnas fjällvärld, något som ofta framhålls i kommunens och andra aktörers reklam. Vad gäller Grund-Olakölen är förutsättningarna begränsade för nyttjande inom besöksnäringen helt enkelt eftersom det ligger väldigt svårtillgängligt och utgörs av ett flackt skogs- och våtmarksområde. För den som uppskattar den storslagna, ödsliga naturen är området dock en pärla. I och med läget intill Älvdalens skjutfält omöjliggörs dock satsningar på turismutveckling i området oavsett naturreservat eller ej.

Försvarsmakten ”bedömer att bildande av Grund-Olakölens naturreservat enligt vad som framgår av nuvarande förslag, riskerar medföra påtaglig skada på riksintresse för totalförsvarets militära del. Försvarsmakten bedömer även att förslaget riskerar att påtagligt motverka intressen för totalförsvarets militära del inom ett område som är av betydelse.”

Därmed motsätter sig Försvarsmakten bildandet av naturreservatet och bedömer att syftet till bildandet av naturreservatet med tillhörande föreskrifter riskerar medföra påtaglig skada på Försvarsmaktens riksintresse.

”Området som avses upprättas som naturreservat ligger i direkt angränsning till Försvarsmaktens övningsområde Älvdalens skjutfält. Det sökta området för naturreservatet ligger inom påverkansområde för buller eller annan risk, påverkansområde för hinderfrihet samt Lågflygningsområde, vilka är utpekade områden av riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § andra stycket miljöbalken. Älvdalen är Sveriges största skjutfält där Försvarsmaktens största och mest bullrande vapensystem ska kunna nyttjas.

De föreslagna föreskrifterna utgör begränsningar för Försvarmaktens verksamhet. Inom övningsområdet bedrivs verksamhet av både markförband samt luftförband och är en av de centrala platserna vid förmågehöjande övningsverksamhet. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera skjutområden samtidigt med riskområdena belägna inom fältets egna gränser med risk inom hela påverkansområdet. Utöver skjutverksamhet bedrivs även andra typer av moment som samövning med andra vapengrenar, sprängverksamhet, fältarbeten m.fl. Verksamheten innebär bullrande verksamhet som kan störa både människa, djur och natur. Alla typer av restriktioner kring bulleremissioner skulle allvarligt begränsa Försvarmaktens möjligheter att bedriva nödvändig övningsverksamhet. Inom det föreslagna området framförs även markfordon och lågflygning för transport till och från delar av övningsområdet.

För att kunna fullfölja Försvarmaktens uppdrag behöver myndigheten kunna uppträda inom det föreslagna området, utan de begränsningar som medföljer ett naturreservat enligt nuvarande förslag. Försvarmakten betonar särskilt att länsstyrelsens motivering av att tillgodose behovet av områden för allmänhetens friluftsliv och att göra området till ett mål för friluftsliv och turism är direkt olämpligt kopplat till den militära verksamheten som bedrivs på platsen och kan utsätta allmänheten för betydande risk.

Med hänsyn till Försvarmaktens tillväxtkrav, det rådande säkerhetsläget i Europa och Sveriges anslutning till NATO, bedömer Försvarmakten att det är påtagligt olämpligt att införa restriktioner av det slag som föreslås i remissen. Försvarmaktens verksamhet växer för närvarande i mycket snabb takt och tillgången till övningsområden är avgörande för myndighetens förmåga att producera krigsförband. Skjutfälten är en nationell resurs som inte bara nyttjas av Försvarmakten, utan även av försvarsindustrin och andra myndigheter. Dessutom nyttjas skjutfälten för samövningar med allierade länder med vilka Sverige har militära samarbeten.

För att kunna fullfölja Försvarmaktens uppdrag behöver verksamheten kunna uppträda inom det föreslagna området. Försvarmakten bedömer att bildande av naturreservatet innebär risk för påtaglig skada på Försvarmaktens riksintresse för totalförsvarets militära del och därmed att riksintressena inte tillgodoses.”

– Länsstyrelsen bedömde inför remissen att naturreservatets påverkan på riksintressena för Försvarmakten var försumbar, vilket det inkomna remissyttrandet gör tydligt kan ha varit felaktigt. Försvarmakten pekar på flera tänkbara konsekvenser av de föreslagna föreskrifterna samt på formuleringen av reservatets syfte. Vid dialog med Försvarmakten har det

ytterligare tydliggjorts vilka problem Försvarsmakten ser kring naturreservatet, men även att det kan finna positiva effekter av detsamma. Ett förändrat förslag till beslut har därefter utarbetats där följande förändringar föreslås:

- Reservatets värde för det rörliga friluftslivet har utgått ur syftesformuleringen och ur skötselplanens skötselområden.
- Ett stycke som tydliggör att Försvarets verksamheter inte ska anses motverka syftet med reservatet trots den påverkan som kan tänkas uppstå av de militära insatser som berör området.
- Ett generellt undantag införs för åtgärder som bedöms nödvändiga för Försvarsmaktens verksamhet och som kan tänkas beröra reservatet. Formuleringen av undantaget följer i stort ett pågående arbete mellan Naturvårdsverket och Försvarsmakten med syfte att finna en möjlig avvägning som säkerställer försvarsintresset, men ändå möjliggör ett bildande av naturreservat och därmed tillgodoser naturvårdsintresset.

Länsstyrelsen har kommunicerat föreliggande beslut med Försvarsmakten som har förklarat sig nöjd med gjorda förändringar och därmed anser det möjligt att bilda naturreservatet.

Jägareförbundet Dalarna är positivt till reservatsbildningen och de föreskrifter med undantag för jakt som föreslås.

Skogsstyrelsen svarar att man inte har några synpunkter på bildandet av naturreservatet.

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) avstår yttrande.

Dalarnas Ornitologiska Förening är mycket positiv till bildandet av naturreservatet.

När det gäller större reservat som Grund-Olakölen ser föreningen helst att fågeljakt förbjuds, om inte annat för att någonstans i landskapet skapa förutsättningar för en mer naturlig populationsdynamik för fågelfaunan. Detta i enlighet med de naturliga processer som i övrigt eftersträvas i naturreservat. I det aktuella fallet inser vi dock att den nuvarande markägarens intresse har fått företräde, men i de fall Naturvårdsverket står som markägare borde detta synsätt vara fullt möjligt.

Ytterligare en inskränkning som borde vara möjlig att införa är ett förbud mot att sätta upp saltstenar för att locka älg. Detta speciellt i de fall man utför naturvårdsbränningar och det finns en möjlighet att få upp en lövträdsföryngring. Att då sätta upp saltstenar i anslutning till åtgärdsområdena kan

bidra till att viltbetet på lövträdsföryngringen intensifieras och omöjliggör att t.ex. asp och sälg når träddimensioner. – Ett villkor för avsättandet av reservatet har varit oförändrad jakt, som DOF konstaterar. Saltstenar i detta landskap där flertalet lövträd förutom glasbjörk saknas utgör inget problem.

Länsstyrelsen har tagit del av de olika önskemål som finns angående naturreservatet och finner vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § i miljöbalken att föreskrifterna inte är mer långtgående än vad som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.

Länsstyrelsen bedömer att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken samt den kommunala översiktsplanen.

Naturreservatet ligger nära riksintresse för rennäringen och berör andra intressen för rennäringen. Länsstyrelsen bedömer att reservatsskyddet, som innebär att skogsbruk och annan exploatering förbjuds, kommer vara positivt för renarnas födoresurs.

Länsstyrelsen gör bedömningen att de riksintressen för totalförsvaret som föreligger inom naturreservatet inte kommer påverkas negativt i och med de införda fullständiga undantagen för Försvarsmaktens verksamhet.

Länsstyrelsen bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Ekosystemtjänster

Genom bildandet av naturreservatet påverkas ett antal ekosystemtjänster. Skyddandet av Grund-Olakölen från skogsbruk och andra åtgärder säkerställer bevarandet av den biologiska mångfalden i området, vilket är en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster. Utöver detta ökas exempelvis möjligheterna för området att utgöra ett mål för friluftsliv och turism; att påverka det lokala mikroklimatet gynnsamt; samt att reglera vattenflöden och rena vatten. Naturreservatets bildande har också negativa följder för några ekosystemtjänster, t.ex. möjligheten för området att leverera virke och andra råmaterial.

Hållbarhetsbedömning

Skyddet av Grund-Olakölen bidrar, som ett viktigt inslag i områdets gröna infrastruktur, till den lokala ekologiska hållbarheten. Reservatet ligger inom eller gränsar mot värdetrakter för barrskog på båda sidor om länsgränsen. Detsamma gäller värdetrakter för våtmarker. Reservatet kan vidare vara en länk mellan flera stora skyddade områden i omgivningen, samt mot det värdefulla höjdlägesområdet inom skjutfältet. På så sätt skapas en bättre konnektivitet (sammanlänkning) mellan dessa. Detta har stora naturvårdsmässiga fördelar bland annat vad gäller arters möjlighet till spridning.

Genom att skyddad, opåverkad natur erbjuds medborgarna erhålls många positiva följd effekter, såväl socialt som hälsomässigt. I Länsstyrelsens uppdrag ligger att arbeta för en utveckling där miljö, tillväxt och goda levnadsvillkor går hand i hand. Målet är en ren livsmiljö, en stabil arbetsmarknad och ett gott liv för invånarna, det vill säga en hållbar utveckling.

Ekonomiskt innebär skyddet, som nämnt ovan, att en viss mängd produktiv skogsmark undantas från virkesproduktion. Merparten av denna skog har dock så höga naturvärden att den inte låter sig avverkas inom nuvarande lagstiftning och certifieringsregler. För markägaren har därför avsättandet, som sker under dennes medverkan, ingen påtaglig ekonomisk betydelse.

Upplysningar

Vissa verksamheter och åtgärder omfattas av dispens eller tillståndskrav med stöd av föreskrifter som fattas i detta beslut enligt 7 kap. 5, 6, och 30 §§ miljöbalken. Länsstyrelsen vill påminna om att vissa verksamheter och åtgärder m.m. utöver aktuella föreskrifter *även* kan omfattas av andra bestämmelser i miljöbalken eller i annan lagstiftning.

Bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog gäller ej inom naturreservatet. Det innebär t.ex. att eventuella vindfällen och stormskadad skog ska lämnas orörda. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom naturreservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Vid exempelvis spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9 § lagen om skydd mot olyckor (2003:778).

Vattendragen i naturreservatet omfattas av strandskyddet. Inom 100 meter från vattendragets kant är det förbjudet att uppföra nya byggnader eller ändra de som redan finns, gräva eller på annat sätt förbereda för sådana byggnationer, uppföra andra anläggningar eller anordningar som strider mot strandskyddets syfte samt utföra andra åtgärder som kan skada växt- och djurlivet. För att få tillåtelse att utföra en förbjuden åtgärd kan det förutom dispens från reservatsföreskrifterna även krävas dispens från strandskyddsbestämmelserna enligt 7 kap. 13–15 §§ miljöbalken.

All verksamhet som kan komma att ”väsentligt ändra naturmiljön”, och inte är anmälnings- eller tillståndspliktig enligt andra bestämmelser i miljöbalken, är samrådspliktig enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Kungörelse

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken ska kungöras i länets författningssamling. Beslutet kungörs i ortstidning enligt 27 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse var införd i ortstidning.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till regeringen, Klimat- och näringslivsdepartementet, se bilaga 3.

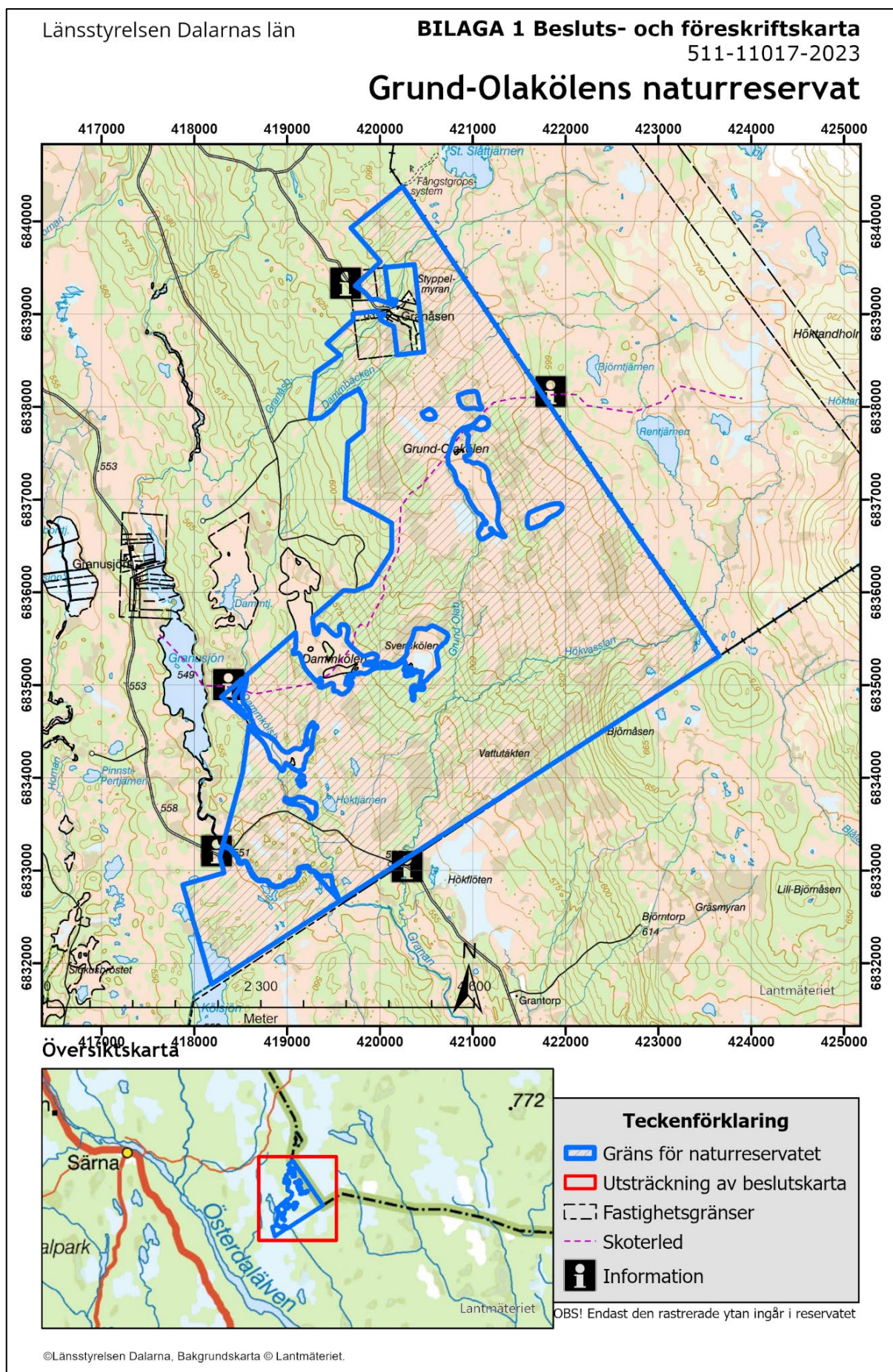
De som medverkat i beslutet

Detta beslut har fattats av landshövding Helena Höij. I den slutliga handläggningen deltog även jurist Sarah Bauer, enhetschef Jemt Anna Eriksson och naturvårdshandläggare Lennart Bratt, den sistnämnde föredragande.

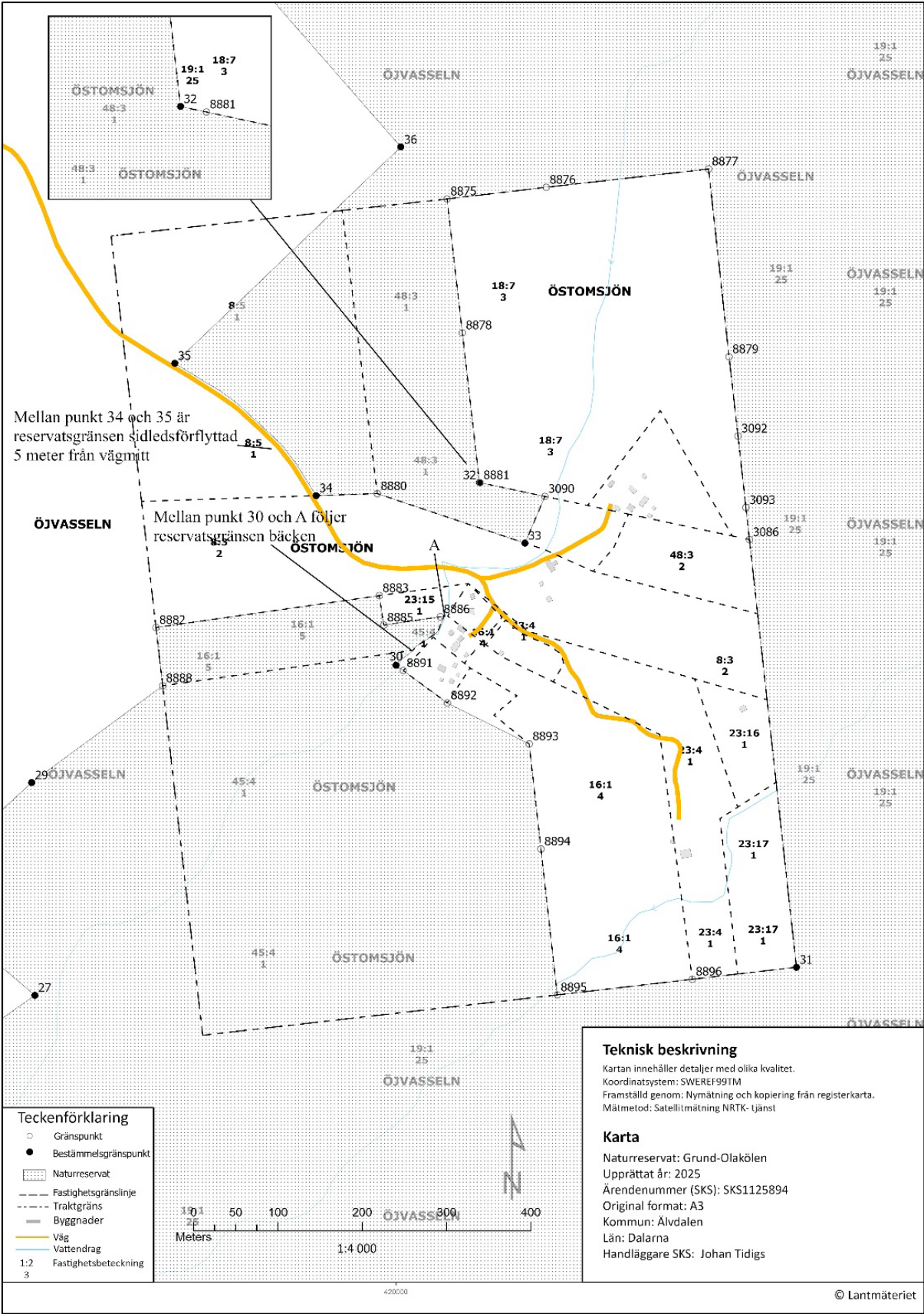
Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilagor

Bilaga 1	Besluts- och föreskriftskarta
Bilaga 2	Detalj-karta vid Granåsen
Bilaga 3	Skötselplan
Bilaga 4	Överklagningsinformation

Bilaga 2.

Skötselplan för Grund-Olakölens naturreservat

Denna skötselplan har upprättats av Länsstyrelsen enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Varglav på gammal brandstubbe, en vanlig syn på Grund-Olakölen.
Samtliga foton i skötselplanen Lennart Bratt Lst.

Innehållsförteckning

Skötselplan för Grund-Olakölens naturreservat	1
Beskrivningsdel	3
Markslag i hektar*	3
Beskrivning av området.....	3
Geovetenskap	3
Biologi	5
Kulturhistoria	8
Rennäring	10
Jakt, fiske och övrigt friluftsliv	10
Infrastruktur.....	10
Grön infrastruktur	11
Källförteckning	11
Plandel	13
Syfte med naturreservatet.....	13
Prioritering mellan bevarandevärden	13
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	13
Skötselområde 1: Brandpräglad barrskog.....	13
Skötselområde 2: Våtmarker	16
Skötselområde 3: Sjöar och vattendrag	17
Skötselområde 4: Friluftsliv och anläggningar	18
Jakt och fiske	19
Dokumentation och uppföljning	19
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder.....	20
Bilagor.....	20

Beskrivningsdel

Administrativa data	
Namn	Grund-Olakölen
Kommun	Älvdalen
NVR id	2065324
Natura 2000-beteckning	-
Rättigheter	Jakt och fiske
Bebyggelser och anläggningar	Saknas
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län

Markslag i hektar*

Markslag	Areal (ha)
Tallskog	424,3
Granskog	80,9
Barrblandskog	10,2
Barrsumpskog	160,0
Lövblandad barrskog	14,5
Triviallövskog	21,4
Lövsumpskog	22,4
Övrig öppen mark inkl. hyggen och ungskog	152,6
Exploaterad mark (väg)	3,3
Öppen våtmark	962,7
Vatten	15,2
Totalt	1906,5

* Uppdelning enl. Nationellt marktäckedata, Naturvårdsverket.

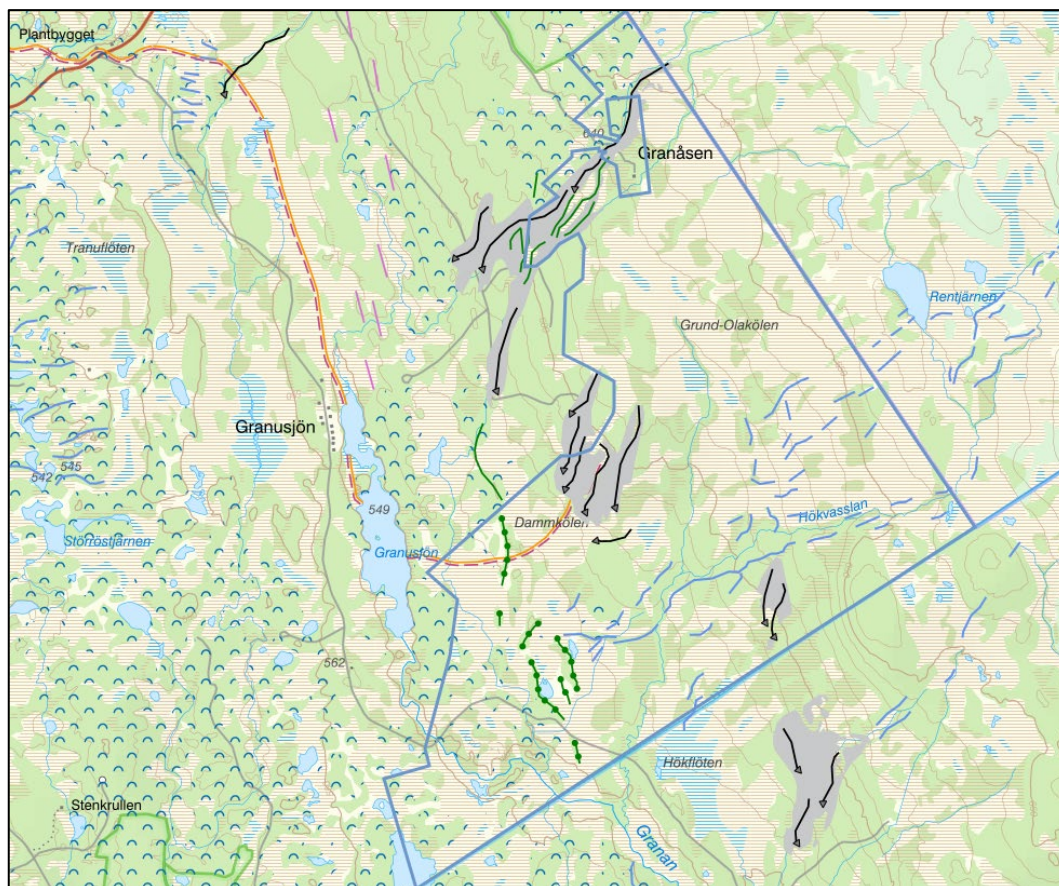
Beskrivning av området

Geovetenskap

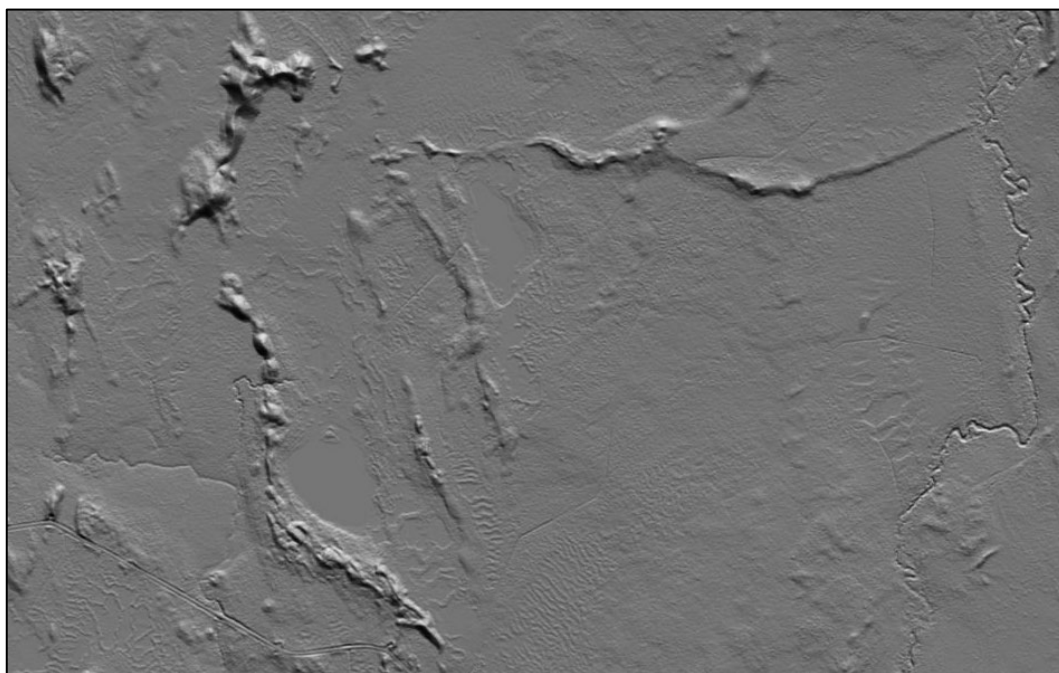
Den naturgeografiska regionen är 33g, Förfjällsregion med huvudsakligen nordligt boreal vegetation, Dalarnas och Härjedalens näringsfattiga område.

Berggrunden utgörs i den västra hälften av reservatet av dalasandsten/dalaskvartsit, i den östra av bredvadsporfyr, jordarten av sandig morän.

Merparten av området avrinner mot sydväst via Grund-Olabäcken eller Hökvasslan ner till Granan strax nedströms Granusjön. Den nordligaste delen, kring Granåsen, avvattnas genom Dammbäcken och Granåsbäcken ner till Granusjön. Höktjärnen och delar av Kölsjön är de enda sjöarna inom reservatet.

Karta över terrängformer. Gröna punktstreck= åsar med markerade krön, blå streck = moränryggar, svarta pilar = isälvsrännor, grå fält = isälvseneroderat område, blå halvglober = moränbacklandskap med kullig morän.

Höjdreliiefsmodell från Höktjärnen med särskilt markanta åsbildningar. Ryggen i NO är uppbyggd av morän. Hökvasslans slingriga lopp, som kan ha räddat den från flottning, framträder tydligt.

Biologi

Vegetation och flora

Naturreseptatet karakteriseras till stor del av de vidsträckta myrarna som domineras av artfattiga, ofta blöta kärr eller mossar. En mycket vanlig vegetationstyp är hjortron-rostvitmossemyr, ofta utbildad som strängmyr. Blötare ytor domineras av tuvull och kallgräs. Något artrikare kärr finner man i anslutning till vattendragen, särskilt där dessa silar ut över kärrytter. Här finner man också järnockrautfällning. Trindstarr, kärrspira och smaldunört är ovanligare arter i denna miljö som ofta domineras av trådstarr. Väster om Grund-Olabäcken finns stora, mycket blöta partier med sparsam vegetation av vitstarr, dystarr och stor-sileshår.

Lösbottenkärr med storsileshår, dystarr och tuvsäv.

I Granan finns en rik strand- och vattenvegetation med anmärkningsvärd förekomst av stor igelknopp och sprängört, arter som vanligen växer på sydligare nejder.

Skogarna domineras helt av tallskog av ristyp, ibland av lavristyp. Ljung är över stora ytor helt allena rådande i fältskiktet. På moränryggar finns riktigt torr lavtallskog. Längs vattendragen och i vissa översilade sumpskogsmiljöer dominerar gran, ibland med ett betydande inslag av glasbjörk.

Artrikare skogsmiljöer finns i några områden där källflödespåverkad granskog uppvisar för trakten yppig vegetation. I mattor av fjällskära, källdaggkåpa och kärrfibbla kan skogsnycklar påträffas. Angränsande sluten, rik granskog hyser kransrams, ögonpyrola, spindelblomster och ormbär.

Karakteristiskt för området är de talrika torrakor som finns spridda på våtmarkerna, ofta klädda med varglav. Förekomsten av vedlevande svampar och lavar har inte studerats, men torde kunna vara av stort värde och intresse med tanke på det rika utbudet av lämpliga substrat.

Skogstillstånd

Områdets skogar har legat ganska väl till för flottning i Granan, varför de lär ha skattats på mycket av den grova skogen under dimensionshuggnings-epoken.

Runt 1970 anlades den skogsbilväg som når området norrifrån på västra sidan. Från den, och från vägen längs Granan, anladesintervägar för att avverka virket i området kring Hökvasslans och Grund-Olabäckens sammanflöde. Här, och vidare upp mot Björnåsen avverkades stora arealer. Lyckligtvis sparades ändå ganska betydande mängder fröträd, och sumpskogarna längs vattendragen skonades. Ytterligare avverkningar har företagits här och var i områdets ytterkanter. Likafullt finns riktigt stora områden som endast uppvisar spår av dimensionshuggning, och knappt ens det. Skogens beskaffenhet har sannolikt gjort att mer svårtillgängliga delar inte har lönat sig att hugga. Dessa skogar är idag av högsta naturvårdsvärde, medan de mer påverkade skogarna har mer varierande värde, och i vissa delar skulle vara betjänta av restaureringsinsatser i form av naturvårdsbränning.

Fauna

Mycket lite finns dokumenterat om områdets fauna. Säkerligen är fågellivet vad gäller främst våtmarksfåglar rikt på de öppna myrarna. Våtmarkerna har inte inventerats inom länets myrfågelinventering, vilket kan förefalla märkligt. Några observationer finns av häckande sångsvan.

Spår efter utter har observerats både vid Granan och efter Grund-Olabäcken vintertid.

Skogarna hyser i övrigt de för traktens naturskogar typiska arterna.

Limniska naturmiljöer

Enligt EU:s ramdirektiv för vatten har vattenområdet "god" eller i delar "måttlig" ekologisk status, men inte god kemisk status.

Skälet till att i princip inga vattenförekomster i Sverige uppnår god kemisk status är på grund av de gränsvärden som gäller för kvicksilver och bromerade difenyletrar, även kallade flamskyddsmedel. Kviksilverhalterna härrör från atmosfärisk deposition där utsläppskällorna främst består av tung trafik och eldning av stenkol. Flamskyddsmedlen har använts som tillsatsämnen i bland annat plast och textil med syfte att göra materialet mindre lättantändligt. Flamskyddsmedel sprids långväga i atmosfären. Spridningen och förekomsterna av flamskyddsmedel och kvicksilver bedöms idag vara så omfattande att det idag saknas tekniska lösningar för att åtgärda problemet. Därför råder det idag ett undantag i form av mindre stränga krav gällande dessa två parametrar.

Gammal, frodig slåttermyr nära Granåsen. Trindstarr och smaldunört indikerar miljö där det finns skäl att söka efter mer sällsynta arter.

Värdefulla arter

Vid inventering och fältbesök i området har flera värdefulla arter noterats. I listan nedan presenteras de arter som är upptagna på rödlistan, signalarter enligt Skogsstyrelsen (S), omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv (N2000), ingår i ett åtgärdsprogram för skyddade arter (ÅGP) eller är fridlysta (§). Hotkategorier i rödlistan är akut hotad (CR), starkt hotad (EN), sårbar (VU), nära hotad (NT) och kunskapsbrist (DD).

Det bör nämnas att det stora området har inventerats mycket översiktligt vad gäller arter. Givetvis finns mycket mer att tillföra listan. Varglav förekommer mycket rikligt i delområden med torrakor på myr.

Däggdjur

Latinskt namn	Namn	Hotkategori	S	N2000	ÅGP	§
Lutra lutra	utter	NT				Ja

Fåglar

Latinskt namn	Namn	Hotkategori	S	N2000	ÅGP	§
Picoides tridactylus	tretåig hackspett	NT				Ja

Svampar

Latinskt namn	Namn	Hotkategori	S	N2000	ÅGP	§
Chaetodermella luna	vitplätt	NT				
Phlebia centrifuga	rynkskinn	NT				
Tricholoma apium	lakritsmusseron	VU				

Lavar

Latinskt namn	Namn	Hotkategori	S	N2000	ÅGP	§
Alectoria sarmentosa	garmlav	NT				
Calicium denigratum	blanksvart spiklav	NT				
Chaenothecopsis fennica	blågrå svartspik	NT				
Carbonicola anthracophila	kolflarnlav	NT				
Carbonicola myrmecina	mörk kolflarnlav	NT				
Letharia vulpina	varglav	NT				

Kulturhistoria

Intill Granan ligger enligt generalstabskartan från 1922 en byggnad som i bladet från 1941 benämns kronstuga. I den ekonomiska kartan från 1977 saknas denna byggnad som låg söder om ån, men istället finns en byggnad norr om ån samtidigt som platsen fått namnet "Granusjödamm". Sannolikt har väl båda byggnaderna uppförts för att tjäna som dammvaktarstugor. Idag finns inga byggnader kvar.

2026-09-21

511-11017-2023

Nordväst om Granåsens fäbodlar finns ett fångstgropssystem klassat som fornlämning. Utöver systemet finns i dess förlängning ytterligare fem gropar karterade. I "Fornsök" beskrivs lämningen enligt följande:

Fångstgropssystem, ca 2000 m l (ÖNÖ-VSV) bestående av 16 fångstgropar, varav tolv runda och fyra ovala, med ett inbördes avstånd av 33-260 m (ofta 50-150 m). De runda fångstgroparna är 3-5 m diam och 0,4-1,5 m dj (vanligen 0,6-1,2 m). De är omgivna av vallar, 1,5-2,5 m br och intill 0,2 m h. De ovala fångstgroparna är 3,5-6x3,5-5 m st och 0,7-1,4 m dj. De är omgivna av vallar, 1,5-2 m br och intill 0,2 m h. Nio av groparna har bottenplan, 2x1-2 m st. (RAÄ dnr 3.4.2-1072-2011).

Ännu en fornlämning återfinns 1,1 km nedströms sammanflödet av Hökvasslan och Grund-Olabäcken. Dess beskrivning lyder:

Järnframställningsplats bestående av 1 slaggvarp, 1 blästerugn och 1 urtag för hjulhus samt 1 slaggförekomst. Slaggvarp med blästerugn, rest av oregelbunden kulle, 4 m diam och 0.3 m h. Mot bäcken i den intill 1 m h erosionskanten är talrik blästerugnsslagg i form av intill 0.2 m st, rostangripna och knottrigt flutna slaggstycken. Därtill är en koncentration av brända stenar. I övrigt starkt övermossat med ett tjockt förnalager. Beväxt med en björk samt två granar. 0 m N om slaggvarpet är: Urtag för hjulhus, 3x2.3 m (Ö-V) och 0.4 m dj. Igentorvad. I den 0.7 m h erosionskanten mot bäcken är två utskjutande timmerrester från hjulhuset, belägna 2 m ifrån varandra, synliga ca 1 m l och vardera bestående av två skift stockar. I urtagningen är tre granar och en björk. I markytan N om urtagningen är talrik slagg synlig i bäckkanten.

Vidare finns en övrig kulturhistorisk lämning 600 meter uppströms Hökvasslans och Grund-Olabäckens sammanflöde. Här har en osäker notering gjorts om: "Slaggförekomst (?) i ringa utsträckning inom ett ej närmare begränsningsbart område, minst 200 m l, längs bäcken. Mycketgles förekomst av slagg? eller slaggliknande myrjärnsklumpar (sannolikt det senare)".

Granåsens fäbodlar ligger nästan kringgärdad av naturreservatet och förtjänar en egen beskrivning. Saxat från Särnaturisms hemsida kan man läsa följande:

Fäboden ligger på 640 m ö h vid Granåsbäcken som kommer från det jättelika myrområdet i öster, gränsande till fäboden. En stor, småkuperad vall med några kurande, gamla husklungor möter besökaren idag. Sumpskogsartad gran- och björkskog omger vallen som är helt öppen från sett en åsliknande rygg prydd av en barrskogsdunge. Söder om själva vallen finns ett nybygge omgivet av sumpskog och några gamla myrodlingar. 1958 fanns där 2 gårdar med 8 djur.

2026-09-21

511-11017-2023

Området har således brukats både för bete och slåtter. Spåren efter detta har inte närmare studerats, men kan förväntas finnas, om än försvinnande. Slåttern har varit omfattande med tanke på de stora slogfastigheter som har avsatts. Tydligt slogs myrarna även av folk från Älvdalen, vilket kan läsas om i Svenska folkmål (1957). Här återberättas bland annat ett minne från 1948 på älvdalska:

Nort(e) a Ogtandem. – Og nort-, ete Granudalim upter a Okwassln – ar e veriö – Brunnsbjäsajndjer.

Vilket ska betyda: ”Nordefter åt Högtanden. Och nordefter längs Granudalen uppefter åt Hökvasslan— har det varit — Brunnsbergsängen”. Här ligger också slogen med namnet Vattutäkten.

Flottningen i Granan har varit omfattande då vattendraget utgör ett av de större i det vidsträckta området mellan Rotälvens övre delar och Fjätälven. Såvitt känt har dock inte de mindre biflödena Hökvasslan och Grund-Olabäcken använts för flottning. De var troligen för små och saknade magasineringsmöjligheter.

Rennäring

Renskötsel i trakten bedrivs av Idre Nya sameby och av Ruvhten Sijte. Reservatet ingår i Idre Nya samebys vinterbetesmarker, samt nyttjas även av Ruvhten Sijte.

Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Älgjakten är organiserad inom Östra Särna Älgskötselområde. Fisket tillhör markägaren Sveaskog, och ingår genom arrendeavtal i Särna-Idre Fiskevårdsområdesförenings förvaltning.

Infrastruktur

För att besöka naturreservatet krävs en längre färd längs skogsbilvägar utgående från ”Lillhårdalsvägen, väg 1061. Skogsbilvägen upp mot Granåsen erbjuder förutom möjligheten att från Granåsen ta sig fram till reservatet några stickvägar som till slut når reservatets närhet. Detta förstås när de väl har tinat upp i början av maj eller så.

Skogsvägen via Granusjön och vidare mot Skjutfältet kan användas för att besöka de södra delarna av reservatet, ner mot Granan eller norr- och österut förbi Höktjärnen och vidare över myrarna. Denna väg är ofta avstängd söderifrån.

Med snöskoter är förstås reservatet tillgängligt vintertid tack vare den skoterled som passerar igenom naturreservatet. De stora myrarna och de glesa skogarna gör även reservatet i dess helhet väl åtkomligt för besök per skoter eller på skidor. Sommartid väntar mödosam vandring över blötmyr och genom sumpskog, men kortare sträckor med lättvandrad tallhed på de fina ås- eller moränryggar som finns här och var erbjuds också. Särskilt trevlig kan vandring längs de åsryggar som finns på västra sidan av Höktjärnen vara.

Grön infrastruktur

Grund-Olakölen ligger inom värdetrakter för skog respektive våtmark, vilket ytterligare stärker värdet av skyddet.

Strängmyr med fina förutsättningar för hjortronplockning.

Källförteckning

Leonardsson, L. 2013: Gränslandet mellan skog och fjäll. Lomkällan/
www.sarnaturism.se.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län. 1988: Naturvårdsprogram för Kopparbergs län. N1988:1.

Länsstyrelsen Dalarna. 2012: Åtgärdsplan för flottledsrensade vattendrag i Dalarnas län. Rapport 2012:12.

Hellstrand, G. 1980: Flottningen i Dalälven

Rafstedt, T & Bratt, L. 1990: Våtmarker i Kopparbergs län. Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Rapport 1990:2
Sjörs, H. & medarb. 1973: Skyddsvärda myrar i Kopparbergs län. Svenska Västgeografiska Sällskapet. Västekologiska studier 3.
Svenska folkmål. 1957. Diva portal på webben
Digitala underlag från SGU.

Grund-Olabäcken i dess övre lopp

Plandel

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets vidsträckta våtmarker samt dess naturskogar, som delvis är brandpräglade, samt områdets orörda karaktär med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras.

Syftet ska tillgodoses genom att:

- skogsmark, myr och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt,
- de delar av skogsmarken som är präglade av brand brinner i lämpliga intervall,
- påverkade vattendrag återställs,

Syftet ska anses kunna uppfyllas trots den påverkan som verksamheten inom det angränsande Älvdalens skjutfält kan innebära i form av buller, fysiskt anspråkstagande av terrängen och annan störning.

Prioritering mellan bevarandevärden

Naturreservatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena. Av hänsyn till verksamheten på Älvdalens skjutfält ska nya leder och andra anordningar för friluftslivet inte tillkomma.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i fyra skötselområden:

1. Brandpräglad barrskog
2. Våtmarker
3. Sjöar och vattendrag
4. Friluftsliv och anläggningar

Skötselområde 1: Brandpräglad barrskog

Beskrivning

Naturreservatets skogar är till allt övervägande del starkt präglade av forna tiders skogsbränder. Avsaknaden av brand har i många bestånd fått till följd

att skogen "degenererar" till ett oväxligt stadium med ljung och invandrande vitmossa. Detta stadium tycks föga gynnsamt för utvecklande av naturvärden och bör brytas genom återintroduktion av brand.

Vissa delar, särskilt längs vattendrag eller i sluttningar med källdrag, är dock av annan karaktär med dominerande gran och björk. Myrkantssumpskogar kan också vara grandominerade och ofta rikt behängda av garnlav med flera hänglavar. Dessa miljöer bör förstås i möjligaste mån undvikas vid eventuell naturvårdsbränning.

Klen, men mycket gammal tallskog med odon och ljung.

Bevarandemål

Skogarnas struktur och sammansättning är tydligt påverkad av brand och branden har en roll i områdets utveckling. Gammeltallar gynnas vid brand och får möjlighet att fortleva och bli mycket gamla. I perioder efter brand/bränning är området öppet och präglad av betydande mängder död ved och typiska arter som etablerar sig efter branden. I senare stadier är området mer slutet.

Andra delar av området präglas av olikåldrig skog dominerad av gamla granar. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig. Omvälvande störningar i form av t.ex. stormfällning och/eller insektsangrepp

kan leda till att hela eller delar av dessa skogar under perioder har en annan karaktär, men detta är en del av skogens utveckling.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

Naturvårdsbränning med en bränningsinriktning som strävar efter att åstadkomma en föryngring av tallbeståndet, skapa brandljud i klenare tallar samt i stort sett låta de gamla tallarna överleva branden.

Åtgärder bör initialt inriktas på sådana bestånd som har lägre naturvärde och där åtgärderna kan ge särskilt betydande framtida naturvårdsnytta. Markernas värde för renbete ska beaktas och bränning främst styras till ljungdominerade bestånd utan större lavförekomst. Lämpligen föregås eventuella åtgärder av en övergripande planering av reservatets skötselbehov och med beaktande av praktiska utmaningar. Planering och framtagande av åtgärdsförslag ska ske i samverkan med Idre Nya sameby samt med Ruhvten Sijte sameby.

Renbetad, lavklädd moränrygg med torrakor och gamla tallar, en vanlig miljö i reservatet.

Löpande skötsel

Återkommande bränning med intervall som är naturliga för trakten, dvs i storleksordningen vart 50 år.

Kulturlämningar i området

Området där naturvårdsbränningar kan komma att utföras kan tänkas beröra kulturlämningar som har antikvarisk status övrig kulturhistorisk lämning. Det är viktigt att bränning utförs så försiktigt att stenar inte spräcks, att arkeologiska föremål inte tar skada genom fallande träd eller att humuslager inte helt bränns bort, med åtföljande risk för skador på lämningen.

Naturvårdsbränning och liknande åtgärder (till exempel att rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller på annat sätt skada) som ska utföras på eller vid fornlämningar/ fornlämningsområden kan kräva tillstånd.

Skötselområde 2: Våtmarker**Beskrivning**

Myren omges av främst tallskogar av skarp/torr typ men även fuktigare ljungtyp. Frisk och fuktig ristyp och granskog finns som galleriskog runt bäckarna som avvattnar myren mot söder och väster mot Granan. Flera ofta parallella bäckar vilka ställvis är av slutbäckskaraktär.

Myren präglas av artfattig mjukmattevegetation med strängar och öar av hjortronmosse. På sina håll dominerar mosseinslaget och myren övergår då i höljemossar med välutbildade strängmönster. Strängarna är ofta höga och tallbevuxna. Speciellt i söder uppträder rikligt av små, tallbevuxna fastmarks-klackar i myren. Mot Granåsen, i nedre delen av sluttningen uppträder frodigare mjukmattekärr med flaskstarr och även en del dvärgbjörk. Mot myrens kanter finns här relativt stora ytor med björkkärr.

Myren har i dessa delar utgjort slåtter- och betesmark och betas än idag ehuru i blygsam utsträckning. Där myren planat ut i väster utbildas ett stort strängflarkkärr. Lokalt i blötare drag uppträder medelrikarter som den i Dalarna ovanliga *Carex diandra*, trindstarr och den sällsynta mossan *Meesia tristicha*, trekantig svanmossa. (Ovanstående beskrivning ur Sjörs 1973).

Bevarandemål

Opåverkade våtmarker stadda i naturlig utveckling.

Skötselåtgärder

Inga, men i den mån våtmarker berörs i samband med naturvårdsbränning är detta en naturlig och i viss mån önskvärd påverkan. Ett dike i närheten av Höktjärnen bör läggas igen, liksom det utloppsdike som tycks finnas i Höktjärnen.

Närmast oändliga upplevs Grund-Olakölens myrflak.

Skötselområde 3: Sjöar och vattendrag

Beskrivning

Naturresevatets vattendrag, tjärnar och småvatten är en viktig tillgång för mångfalden av arter och miljöer. Småtjärnar och vattenfyllda flarksystem, av stort värde inte minst för fågellivet, finns här och var. Dessa torde vara helt opåverkade. De mindre vattendragen har naturliga, opåverkade lopp. Granan, däremot, har nyttjats för flottning och ett numera utrivet dämme har funnits. Såvitt känt har detta dämme inte kvar någon funktion, men vattendraget bör ses över med tanke på eventuellt behov av återställningsåtgärder. Granan bedöms i länets åtgärdsplan för flottledsrensade vattendrag ha ett stort åtgärdsbehov.

Bevarandemål

Naturliga vattendrag och småvatten med opåverkad vattenregim.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

Behovet av åtgärder efter flottningspåverkan i Granan bör undersökas och eventuellt åtgärdas. Höktjärnen bör undersökas för att vid behov åtgärda det dike som torde ha sänkt tjärnen.

Löpande skötsel

Ingen

Talltorrakor pryder myren framför Grund-Olabäcken som slingrar sig fram inne i granskogen i bakgrunden.

Skötselområde 4: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

I dagsläget saknas fullständigt anläggningar för friluftslivet annat än skoterlederna som är de enda aktuella spåren av aktivitet i området. Dessa kan tjäna som orienteringsmärken även sommartid, men leder ofta ut över svårvandrade blötmyrar. Enligt generalstabsbladet från 1922 fanns inga stigar i större delen av myrområdet. Från Granåsen och längs Granan fanns stigar som idag antingen är försvunna eller ersatta med skogsbilväg.

Bevarandemål

”Vildmarksområde” utan anordningar för besökare. Inga åtgärder ska vidtas för att locka besökare till området av hänsyn till verksamheten inom angränsande skjutfält.

Skötselåtgärder

Några åtgärder för att gynna friluftslivet inom reservatet ska inte utföras, och ingen vägvisning till naturreservatet eller etablering av parkeringsplatser ska ske.

Bevarandemål

Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller där finns på informationstavlor i anslutning till området och via länsstyrelsens hemsida.

Jakt och fiske

Fisket inskränks inte i naturreservatet. Vilka arter som får jagas regleras inte i föreskrifterna, endast detaljer i hur jakten får utövas (t.ex. passens utformning).

Dokumentation och uppföljning

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan bör göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås. Uppföljning genomförs av Länsstyrelsen och bör ge vägledning om huruvida ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd.

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, i samverkan med enheten för naturskydd vid Länsstyrelsen. Förvaltaren ansvarar även för att följa upp övriga genomförda skötselåtgärder.

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen eller andra fältundersökningar indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Prio	Åtgärd	Var	Frekvens
1	Uppmärkning av reservatsgräns	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
1	Uppsättning och underhåll av informationsskyltar	Se skötselkarta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Folder och webbplats		Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Naturvårdsbränning	Enligt särskild plan	Återkommande
3	Igenläggning av diken	Höktjärnen och dess närhet	Engångsåtgärd
3	Undersökning av behov och eventuella återställningsåtgärder rörande flottningspåverkan	Granan	Engångsåtgärd

Bilagor

Bilaga 1 Besluts- och föreskriftskarta

Skogsnycklar, en mer krävande art med lokal förekomst i detta annars så artfattiga område.

